

Af: Mette Elneff Graversen, Kirsten Skipper-Mortensen, HU-læger i almen medicin, Region Midtjylland, og Annemette Bondo Lind, Forskningstræningen, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet - metchen20@hotmail.com

FORSKNINGSTRÆNING

Hvem følger børnene til lægen? Og er der forskel mellem land og by?

Ligestilling er et emne, der ofte debatteres i medierne. Det gælder også sundhedsområdet. Som læger i primærsektoren fornemmer vi klart, at vi møder flest mødre i relation til såvel akutte som planlagte børneundersøgelser (BUS). Derfor undersøgte vi i vores forskningstræningsopgave, hvorvidt denne antagelse var korrekt.

Vi fandt ét dansk studie fra 2017, som tog udgangspunkt i mere end 20 år gamle data. Man konkluderede, at andelen af lægebesøg, som moderen deltog i på barnets vegne, udgjorde mere end 90 %. De nyeste udenlandske artikler var fra 00'erne og pegede ligeledes på, at det oftest var moderen, som fulgte barnet til læge.

Indsamling af data

Vores data blev indsamlet prospektivt i tre forskellige lægehuse, heraf to bypraksisser og en landpraksis, over en periode på to uger uden for skoleferier.

Et afkrydsningsskema (se Figur 1) blev lavet til dataindsamling. Skemaet blev udfyldt af personalet i hver en-

kelt konsultation, uanset hvilken faggruppe der foretog konsultationen. I alt blev der indsamlet 223 besvarelser, fordelt på 113 fra landpraksis og 110 fra de to bypraksisser.

Lever de traditionelle kønsroller?

Vores studie viste en tydelig tendens; en klar overvægt af mødre (62,8 %) i forhold til fædre (21,5 %) deltog i konsultationerne med børnene. Det gjaldt, uanset om det var land eller by, akutte eller planlagte konsultationer. Interessant var det, at andelen af konsultationer med tilstedeværelse af begge forældre var betydeligt større i byen (20,9 %) end på landet (5,3 %).

Endvidere viste vores data, at fædre i langt højere grad bestilte de akut-

te frem for de planlagte konsultationer; det gjaldt både på landet og i byen.

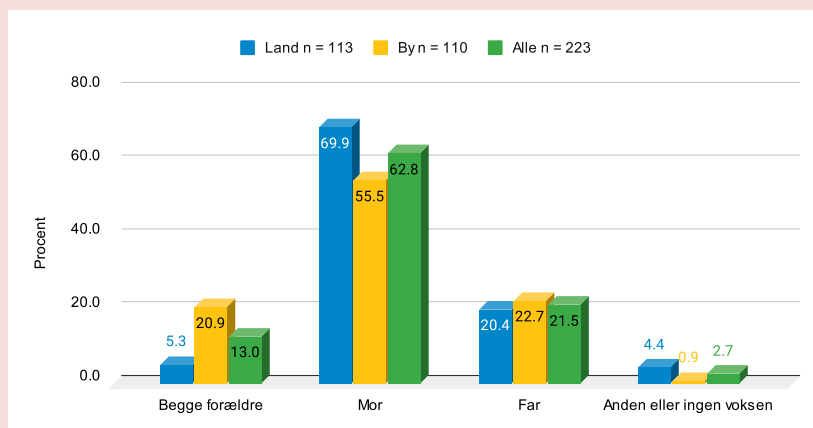
Mor er primær omsorgsperson

Overordnet set deltog mødre således i 62,8 % af alle konsultationer, mens fædre deltog i 21,5 % af konsultationerne. Ved de øvrige konsultationer var enten begge forældre til stede, andre voksne, eller barnet kom alene. Tallene var stort set de samme, uanset om der var tale om akutte eller planlagte konsultationer.

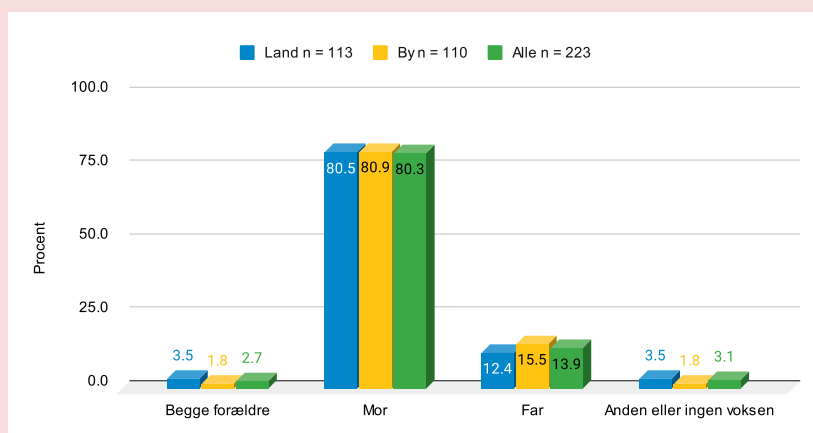
Angående forholdet mellem fædre og mødre, som deltog i konsultationerne i henholdsvis land- og bypraksis, var der procentuelt flere mødre, som deltog i konsultationerne på landet (69,9 %) kontra i byen (55,5 %) →

Akutte- og planlagte konsultationer med børn, hvem ledsager barnet og er der forskel på by- og landpraksis? Forskningsopgave Mette Elneff Graversen, Tara Atkins og Kirsten Skipper-Mortensen. Forår 2024											
Dato: Barnets fødselsdato xx.xx.xx	Typen af konsultation			Hvem følger barnet				Hvem har foranlediget konsultationen			Aktuelt på børsel med barnet
	Akut (booket < 36 timer)	Planlagt (booket > 36 timer)		Far	Mor	Bedsteforældre	Anden	Far	Mor	Anden	Ingen
		BUS	Anden								

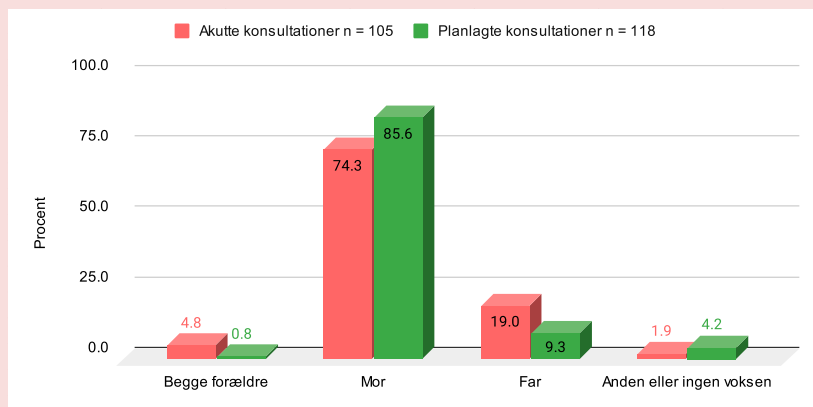
Figur 1: Skemaet til dataindsamling i de tre klinikker.

Figur 2: Hvem følger barnet til lægen?

Figur 3: Hvem bestiller konsultationen?

Figur 4: Hvem bestiller henholdsvis akutte og planlagte konsultationer?

(se Figur 2). Proportionen af fædre var 20,4 % på landet og 22,7 % i byen. Den lavere proportion af mødre, som deltog alene i konsultationerne i byen, skal primært findes i den væsentligt større andel af konsultationer med deltagelse af begge forældre i byen (20,9 %) kontra på landet (5,3 %). Fle-

re fædre deltog altså i konsultationerne i byen, men det var sammen med barnets mor.

I de konsultationer, hvor ingen forældre var på barsel, deltog mødre i 62,4 % og fædre i 27,4 % af konsultationerne. Det kan ses som et udtryk for, at her tager far oftere alene afsted

med barnet frem for sammen med barnets mor.

Mental load

Corona-nedlukningen, hvor mange forældre skulle arbejde hjemmefra og undervise deres børn, satte fokus på begrebet mental load. Begrebet dækker over den usynlige arbejdsbyrde, som det f.eks. kan være at bestille tid ved lægen til sit barn (se infoboks).

Bestilling af konsultation kan ses som et udtryk for, hvem der bærer den mentale byrde i familien i relation til at planlægge tid ved lægen (se Figur 3). Her tegner sig et klart billede.

Andelen af mødre (85,6 %), som bestilte de planlagte konsultationer, var betydeligt større end andelen af fædre (9,3 %) (se Figur 4). For de akutte lægebesøg påtog fædre (19,0 %) sig dog at bestille en højere andel af konsultationerne, selvom mødre (74,3 %) også her bestilte størstedelen. Ved de akutte konsultationer har man et mærkbart dårligt barn foran sig. Det tolkes derfor ikke i samme grad som et udtryk for mental load, som hvis man skal huske at bestille tid til en BUS i den nærmeste fremtid.

Vigtig udvikling at spore

Sammenlignet med studiet for 20 år siden, hvor moderen fulgte barnet til lægen i 90 % af konsultationerne, finder vi altså, at der er sket en mindre, men vigtig, udvikling, hvor fædre følger barnet i 20,4 % på landet og 22,7 % i byen.

I byen var 20,9 % af konsultationerne desuden med deltagelse af begge forældre, hvorimod dette kun var tilfældet i 5,3 % af tilfældene i landpraksis. Det kan måske ses som et udtryk for, at fædre faktisk gerne vil mere på banen, men mødre ikke vil give slip?

I Helle Thorning-Schmidts regeringsperiode i 2011-2015 havde regeringen politisk flertal til at indføre øremærket barsel til mænd på bekostning

af længden af kvindernes barselsperiode. Man undlod dog at indføre det, primært pga. stor modstand i befolkningen, herunder kvinderne.

Positiv effekt på mænds sundhed?

Danmark ligger på en 114. plads, når det kommer til ligestilling i forhold til sundhed og overlevelse. Og her er det mændene, der halter bagefter.

Mænd og kvinder har samme sygelighed, men det vurderes, at noget af overdødeligheden hos mænd skyldes, at de ikke går til læge i tide. Kunne det tænkes, at fædrenes øgede kontakt til lægehuset, når de følger barnet til lægen, kan sænke barrieren for selv at søge læge?

Børnene ser samtidig, at far også går til lægen, så barrieren for at opsøge læge som voksne (mænd) forhåbentlig også bliver mindre, og mænds sundhed kan derved øges.

Kvinder rammes oftere af depression

Til gengæld rammes kvinder i højere grad af depression (10,4 %) end mænd (5,5 %). Har mental load en del af skyl-

den for, at kvinder oftere end mænd rammes af psykiatri minor i de år, hvor de har små børn?

Vi fandt, at det overvejende var kvinderne, der stod for at bestille barnets planlagte konsultationer hos lægen. Hvis det er tilfældet, er det ikke kun i den enkelte kvindes og families interesse at fordele den mentale byrde mere ligeligt forældrene imellem; det er også i samfundets og i allerhøjeste grad arbejdsgivernes interesse – specielt de arbejdsgivere, der har en overvægt af kvinder ansat, såsom lægepraksis, sygehuse, hjemmepleje og daginstitutioner.

Vores undersøgelse belyser et hidtil sparsomt undersøgt område, såvel internationalt som i en dansk kontekst, og den rejser flere spørgsmål, end den giver svar. Der er brug for større undersøgelser og grundigere analyser af, hvorfor det forholder sig, som det gør, og hvad det betyder for både mænds og kvinders sundhed, børns trivsel, løn, sygedage og meget mere. Og vigtigst af alt; vi mangler at undersøge, hvad vi kan gøre for at ændre på det. //

HVAD ER MENTAL LOAD?

Mental load – eller mental byrde – er et begreb, der dækker over det usynlige arbejde, som kræves for at holde styr på aftaler og skabe sammenhæng i et hjem og en familie. Det forveksles ofte med husligt arbejde, som dog består af en konkret opgave med et klart defineret start- og sluttidspunkt, f.eks. støvsugning, indkøb, lægebesøg med børn eller græsslåning.

Den mentale byrde er kendetegnet ved at være usynlig, allestedsnærværende og vedvarende, og der indgår en komponent af følelser – både egne og andres.

Det er en proces, der foregår internt i personen, f.eks. i hjemmet, til sport, på arbejde, ved sociale arrangementer. Det foregår løbende og har ikke en naturlig afslutning. Kognitivt arbejde, der har et følelsesmæssigt element, bliver til en mental byrde.